

L'antiga església parroquial de Santa Maria i Sant Pere de Ponts, a l'extrem nord del nucli urbà, bastida en el segle XIV, mig destruïda el 1839 quan les tropes carlines incendiaren la vila, fou reconstruïda posteriorment en estil neogòtic. Conserva, no obstant, algunes restes del primitiu edifici romànic inacabat el segle XIII.

Felicitem el Patronat d'Amics i Protectors del Monestir de Santa Maria de Gualter i els Amics de Sant Pere de Ponts i els encoratgem a continuar la seva formidable tasca de recuperació i salvaguarda d'uns monuments cabdals del patrimoni romànic català, al mateix temps que els agraim les seves atencions durant la nostra visita.

BIBLIOGRAFIA

- *Catalunya Romànica*, vol XVII (La Noguera). Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1994, pàg. 259-272, 411-420.

Guadalupe Miras i Bernal

BIBLIOGRAFIA

Terme. Centre d'Estudis Històrics i Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, 1998, núm. 13, 96 pàg., amb il·lustracions

L'activitat de recerca i estudi del Centre d'Estudis Històrics i Arxiu Històric Comarcal de Terrassa té una projecció molt acurada amb la publicació d'aquesta revista científica, la qual aporta una visió àmplia i minuciosa de la història de la ciutat. Set són els treballs d'interès per al coneixement de l'època medieval, tots d'un alt valor com a exponents de la tasca d'investigació realitzada sobre el passat d'aquesta població i el seu entorn. No farem un resum dels treballs, sinó que aclarirem o ampliarem els títols, cosa que la major part de les vegades és un veritable regest del treball.

Dos d'aquests treballs tenen una temàtica de recerca metodològica i d'informació de fonts. El primer, de Jesús Alturo i Perucho, *Consideracions sobre l'estudi del patrimoni documental i bibliogràfic* (pàg. 19-23), fou una ponència presentada a les *Primeres Jornades de Joves Historiadors del Vallès* (Cerdanyola del Vallès, 20-25 de novembre de 1995). El segon, de Juan José Cortés García, *L'arxiu parroquial de Sant Cebrià de Valldoreix (Vallès Occidental)* (pàg. 6-8), és un resum de l'inventari de l'arxiu d'aquesta parròquia, documentada a partir de l'any 1130, la qual, dissortadament, conserva pocs documents d'època medieval.

La tasca arqueològica queda reflectida en la memòria redactada per Antonio Moro i García, *Activitat arqueològica 1998* (pàg. 9 i 10, amb il·lustracions). El mateix autor aprofita el seu coneixement de l'arqueologia i la història de Terrassa per a redactar el resultat d'una investigació publicada amb el títol *Reflexions sobre la reconstrucció del recinte emmurallat de la vila de Terrassa als segles XIII-XVI dins l'actual trama urbana* (pàg. 11-16, amb un plànol) que ens permet d'apropar-nos a les estructures urbanes. Completa la recerca arqueològica una aportació feta per Albert Roig i Deulofeu i Jordi Roig i Buxó, *Un plat de ceràmica de procedència oriental (segles XIV-XV) trobat al fossat del castell cartoixa de Vallparadís* (pàg. 17 i 18, amb il·lustracions). Conclouen fent una aproximació cronològica de la peça (segles XIV i XV) la qual, probablement, fou utilitzada per la família Sentmenat a partir de l'any 1432 en què foren els propietaris del castell i de l'antiga cartoixa.

Pere Puig i Ustrell a *El castell de Castellar del Vallès al segle XI: Nova lectura d'antics documents del monestir de Sant Llorenç del Munt* (pàg. 24-36) ha fet una reeixida investigació la qual ens dóna a conèixer la realitat institucional del poblament a Catalunya en aquest moment de cruïlla en el procés de feudalització militar del territori.

El setè i darrer treball a ressenyar és la publicació d'un article inèdit redactat per Salvador Cardús i Florensa (1900-1958), *Terrassa medieval: el mercat setmanal, la fira, la mesura* (pàg. 37-40). És una acurada recerca feta al fons històric municipal de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa. Pensem que és un encert editar els treballs d'investigadors no actuals, les aportacions dels quals, inèdites o èdites, siguin poc conegudes, tasca que si hom vol és una mica egoista, però que evitaria recerques innecessàries. La vàlua de Salvador Cardús creiem que justifica no solament la publicació dels seus treballs inèdits, sinó la reedició d'alguns dels ja publicats. L'interès de la recerca feta sobre mercat i fira i el seu entorn és una notable aportació a la història socioeconòmica en un moment en què aquesta recerca era un tema poc estudiat i la investigació historiogràfica no el considerava fonamental.

Felicitem l'equip redactor de *Terme* i els seus col·laboradors per l'encert de la publicació i el bon criteri d'incloure aportacions a la història de Terrassa, com el treball de Salvador Cardús, i els encoratgem a perseverar en la seva important tasca de recuperació d'obres inèdites.

* * *

«El mas medieval a Catalunya» A *Quaderns* (Banyoles), núm. 19 (1999), 140 pàg. Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles. Actes del col·loqui de tardor.

El Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles és una de les institucions de més llarga trajectòria en la tasca de recerca de la història dels àmbits comarcals catalans, per aquest motiu ens complau que dedicqués una reunió, els dies 12 i 13 de desembre de 1998, a un aspecte tan important per a la història catalana com és el mas. A més, enllaça amb la tradició d'estudi d'aquest tema, molt vinculat a la història de Banyoles des dels llunyans anys 30, amb la Fundació Patxot i el Centre Excursionista de Catalunya.

S'editen vuit treballs tots ells de gran interès historiogràfic i que seran una veritable fita per a la recerca d'aquest tema tan concret de la història de Catalunya. És difícil fer un acurat resum d'aquests treballs, el títol dels quals comporta, en la seva gran majoria, un exacte resum del contingut.

Josep M. Salrach i Marés a *Tres mots polèmics: "villa", mas i alou en època carolíngia* (pàg. 9-28) fa una valoració dels orígens institucionals del mas. Víctor Farías i Zurita relaciona el ferro, la metal·lúrgia amb l'economia rural en el seu estudi *La ferreria i el mas al nord-est català medieval* (pàg. 29-42).

Tres treballs estan dedicats a la problemàtica socioeconòmica que comporta un ampli debat en els conceptes de la historiografia. Elvis Mallorquí i García: *El mas com a unitat d'explotació agrària. Repàs dels seus orígens* (pàg. 45-64); Mercè Aventín i Puig: *Els masos a la baixa edat mitjana. Família pagesa, petita explotació i mercat* (pàg. 65-84) i Rosa Lluch i Bramon: *El mas i la servitud en els segles XIV i XV. Una aproximació* (pàg. 85-94).

Els tres darrers treballs els hem d'incloure dintre de l'estudi del mas com a arquitectura. Jordi Bolòs i Masclans: *Els masos a l'edat mitjana. Història i arqueologia* (pàg. 95-111, amb il·lustracions); Xavier Alberch, Josep Burch i Jordi Sagrera: *Els masos del pla de Girona* (pàg. 113-125, amb il·lustracions) i Jeroni Moner i Codina: *l'estructura tipològica del mas: els precedents medievals* (pàg. 127-140, amb il·lustracions).

Ens felicitem de l'encert que ha tingut el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles en continuar la tasca de recerca i estudi del mas, investigació iniciada ara fa uns setanta anys i que semblava un xic oblidada de les grans línies de treball historiogràfic. No ha estat un oblit, sinó, més aviat, un parèntesi a causa de la preocupació d'arqueòlegs, historiadors i arquitectes per altres temes considerats, potser, més importants o reeixits per a l'investigador.

Joan-F. Cabestany i Fort